

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Ústav pro pravěk a ranou dobu dějinnou
Celetná 20
Praha 1

Věc: oponentský posudek na diplomovou práci:

Pavel Burgert: Sídliště kultury s vypíchanou keramikou v Jaroměři ve světle osídlení východních Čech v mladším neolitu. Praha 2012.

Celkem 308 stran, z toho 62 stran textu a 3 obsáhlé přílohy: A – mapy, 41 kreslených tabulek, 60 stran katatogu; B – NZ V. Vokolka (108 tabulek, 28 stran popisu objektů a nálezů); C – 3 celkové plány výzkumu 1995 – 2004.

P. Burgert dostal ke zpracování jedno z nejdůležitějších sídlišť s vypíchanou keramikou ve východních Čechách. Podle první informace po skončení etapy v r. 1995 byla tato část interpretována jako samostatný okrsek na výrobu kamenné industrie. Předpoklad zdánlivě potvrzovaly i další odkryvy, kdy byla, ca 70-100 m severně, zkoumána i obytná část s kůlovými domy. Na výzkumu se podílely tři instituce – KM východních Čech a OM v Náchodě pod vedením V. Vokolka v l. 1995, 2000-2002, a ve spolupráci s Universitou Hradec Králové v r. 2004. Autor dostal k dispozici veškerý materiál z výzkumu V. Vokolka a plány ze všech etap.

1. *Úvod*. Jako hlavní cíl práce si stanovil vyřešení prostorových a chronologických vztahů na sídlišti a jeho přesnější zařazení do rámce osídlení východních Čech.

2. *Stav výzkumu*. Krátce a přehledně, se znalostí nejnovější literatury konstatuje, že přírodní podmínky na lokalitě odpovídají nejkvalitnějším v českém neolitu. Hnědozemím je věnována přednost před černozemí a polemizuje s teorií D. Dreslerové o vzniku černozemí. Znalost literatury prokázal i v kapitole Osídlení východních Čech v mladším neolitu, kde se poměrně široce zabývá i vztahem k blízké Moravě.

Související neolitické osídlení od nejstaršího stupně LnK je na katastru Jaroměře doloženo na třech areálech, neméně husté je pak i směrem k jihozápadu na pravém břehu Labe (bylo by vhodné doplnit mapkou mikroregionu). Vypíchaná keramika je v této oblasti nevýrazně doložena od staršího stupně, převahu mají sídliště stupně mladšího. Z cizorodých prvků upozorňuje na pohárek oberlauterbašského typu z katastru blízkých Dolních Dolců. Jeho současnost s mladším stupněm VK je bez diskuse, jak dokazují všechny práce zveřejněné od 80tých let (jak na bavorské tak české straně).

3. *Studovaná plocha*. P. Burgert popisuje průběh výzkumu od r. 1995 až po r. 2004. Cituje ze zprávy V. Vokolka, že v r. 1995 z důvodů rychlé a hluboké skrývky (až do hl. 75 cm) nebyly rozpoznány kůlové jamky. V této části postrádám přesnější údaje, ve kterém roce byly odkryty jednotlivé úseky plochy i kolik objektů bylo prozkoumáno. Tyto údaje nejsou vyznačeny ani na plánech a není jasné řečeno, jak velkou část měl autor ke zpracování. Za základní jednotku katalogového zpracování zvolil stěp (běžnější jednotkou jsou nádoby a zlomky). Objekty na sídlišti dělí podle funkce na zásobní jámy, sídlištní objekty (?) a kůlové a sloupové (?) jamky (jaký je mezi nimi rozdíl?).

Vlastní zpracování obsahují kap. 3.3 - 3.7. Soubor *štípané industrie* je tvořen 408 kusy. Hlavní surovinou jsou silicity glacienních sedimentů (71,8%) a krakovsko-čenstochovské jury (14,5%). Podle nízkého počtu jader je pravděpodobné, že materiál byl využíván beze zbytku. Složení souboru se neliší od současných sídlišť. *Broušená industrie*. Soubor má pouze

24 kusů, z toho 16 úštěpů a jedinou hotovou sekerku. Hlavním závěrem rozboru je, že ani v části z r. 1995 nejde o samostatný výrobní okrsek, neboť soubor BI ani ŠI z jam z obou částí se ani počtem ani typy a surovinou neliší. Výroba KI byla prováděna přímo v obytném prostoru, jak potvrzují i výzkumy na Turnovsku (Ohrazenice, Příšovice)..

Domy: Rozpoznáno 16 kůlových domů. Protože v době VK se podél domů nehloubily stavební jámy, pokusil se P. Burgert datovat domy podle typu a podle analogií. Odlišil tři typy staveb: nejstarší je dům se severním základovým žlabem (potvrzeno i keramikou ze dvou jam III. fáze VK). Další dva typy, jeden poměrně malých domů ze slabě trapezovitých stěn z kůlů (č. 12 – 16) a druhý delších domů z podélných žlabů (č. 2-11). Přesný časový rozdíl mezi oběma typy nelze určit, autor nevyklučuje, že mohly existovat současně. Oba patří do mladšího stupně VK. K ojedinělému propojení dvou domů č.2 a 3 prozatím nejsou analogie.

Keramický soubor: P. Burgert zpracoval 55 objektů se 2964 střepy (severní část plochy i velké objekty v blízkosti domů nebyly rozboru podrobeny, ačkoli mohou mít význam při jejich datování). Ke konkrétnímu tvarům přiřadil 435 střepů ze 190 nádob. Nejužívanějším typem jsou mísy, po nich následují hruškovité nádoby (podle vyobrazení bych část klasifikovala spíše jako poháry), kotle a hrnce. Složení se neliší od současných souborů. 636 střepů bylo zdobeno vpichy (zbytečné je dělení šířky dvojpichů po jednotlivých milimetrech), z toho 85,1 % dvojpichy (nejčastěji malými a středními), z vícenásobných střepů se vyskytuje jen trojvpich (13,4%). Ale např. v jámě publikované J. Kalferstem z Jaroměře – Dolních Dolců ze 13 vyobrazených střepů jsou vedle nádoby s oberlauterbašskou výzdobou i 4 zdobené trojvpichy a 2 čtyřvpichy, jen 6 dvojpichy. Při další práci bude nutno srovnat keramiku z různých lokalit. Každý střep je podrobně popsán v katalogu (příloha 1, str. 110-170) a všechny zdobené zlomky vyobrazeny na tab. 1-41.

Datace: Na základě rozboru tvarů a výzdoby keramiky rozeznává p. Burgert tři fáze osídlení. K nejstarší III. fázi VK řadí dům č. 1 s obj. 224 a 618 a dalších 9 ojedinělých jam v západní části výzkumu. Druhou fází hodnotí autor jako přechod mezi střední a mladší fází VK k ní patří 7 jam v jižní polovině v pásu od Z k V. Nepatří k žádnému domu, ale 2 dvojice jam by mohly být stavební k nerozpoznaným domům. K IV. fázi VK patří 7 objektů, z nichž 2 leží u SV okraje domu 12 a 14. Není vyloučeno, analogicky k situaci v Příšovicích, že právě ony k těmto domům patří, podobně jako další obdobné jámy datované jen do VK (příloha 1, plán C). Přesněji nedatovaná je řada domů 2 – 6, k nimž příslušné jámy ještě čekají na rozbor.

4. *Diskuse a závěr.* K diskusi předkládá P. Burgert otázku existence samostatného výrobního okrsku. Rozborem kamenné industrie přesvědčivě dokázal, že zde nebyl a že absenci domů lze spíše připsat hluboké skrývky a špatné čitelnosti terénu. Stejně tak můžeme souhlasit i s jeho datací keramiky i domů, bude to nutno prokázat rozbohem zbývajících objektů. Co se týče otázky využitelnosti černozemí a hnědozemí v neolitu, zatím všechna data ukazují, že hnědozemě svou zpracovatelností a úrodností byly k zemědělské výrobě stejně vhodné.

Předloženou práci hodnotím jako plně vyhovující. Autor splnit zadání, která si v úvodu stanovil, rozbohem keramiky prokázal minimálně tři následné fáze osídlení do nichž se pokusil zařadit i jednotlivé domy, odmítl existenci samostatného výrobního okrsku a celou situaci kvalitně zdokumentoval. Znalost současné situace jak na lokalitě tak i ve východních Čechách prokázal užitím bohaté literatury. Některé menší nedostatky jsme uvedli již v jednotlivých kapitolách. Dokončení rozboru zbývajících objektů je předpokladem pro případnou a potřebnou publikaci celého souboru.

Práci navrhuji k dalšímu řízení.